

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA MANAVIY AXLOQIY SIFATLARNI
SHAKLLANTIRISH**

Abdusattarova Sarvinoz Norqo'zi qizi

Oriental universiteti

„Uzluksiz ta'lim pedagogikasi“ kafedrasi o'qituvchisi.

sarvinozabdusattarova@gmail.com+998931309660

Mahmadiyoroza Mehrangiz

„Uzluksiz ta'lim pedagogikasi“ kafedrasi Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

1-bosqich talabasi

Annotasiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarda manaviy axloqiy sifatlarni shakllantirishning mazmuni va usullar yoritilgan. Shuningdek o'quvchilarda. Ijobiy fazilatlarni rivojlantirishda o'qituvchi va Ota onalarning o'rni hamda maktab va oila hamkorligining ahamiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, axloq, tarbiya, boshlang'ich ta'lim, o'quvchi shaxsi, odob-axloq, oila va maktab hamkorligi.

O'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishida muhim o'rin tutadi. Bu davrda bolalarda manaviy axloqiy qarashlar xulq atvor meyorlari va ijtimoiy munosabatlarni shakllantirish talim tarbiya jarayonining muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Manaviy axloqiy tarbiya orqali o'quvchilarda halollik, mehr oqibat, insonparvarlik, vatanparvarlik, kattalarga hurmat va kichiklarga izzat kabi fazilatlar rivojlanadi. Bu fazilatlar bolalarning barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini tarbiyalashda o'qituvchining o'rni alohida ahamiyatga ega o'quvchi nafaqat bilim beruvchi balki o'quvchilar uchun ijobiy namuna bo'luvchi shaxsdir. Uning pedagogik mahorati madaniyati va o'qituvchilarga bo'lgan munosabati ularning ma'naviy kamolotiga katta ta'sir ko'rsatdi. Shuningdek oilaning ham tarbiya jarayonidagi o'rni muhimdir. Ota-onalar farzandlariga turi tarbiya berib ularga hurmat halollik va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni singdirishlari zarur. Maktab oila hamkorligi orqali o'quvchilarning ijobiy

axloqiy sifatlarni shakllantirish yanada samarali bo'ladi. Dars jarayonida ertaklar, hikoyalar, maqollar, rolli o'yinlar va tarbiyaviy suhbatdan foydalanish o'quvchilarning ma'naviy axloqiy tarbiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'lim davri inson shaxsiyatining poydevori qo'yiladigan eng muhim bosqich hisoblanadi. Aynan 7–11 yoshli bolalarda dunyoqarash, xulq-atvor me'yorlari va ijtimoiy munosabatlarga nisbatan barqaror munosabat shakllana boshlaydi. Shu bois, ushbu davrda o'quvchilarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish ta'lim tizimining ustuvor vazifasidir.

Ma'naviy-axloqiy tarbiyaning mohiyati. Ma'naviy-axloqiy sifatlarning deganda, o'quvchining jamiyatda o'zini tutishi, insonlarga bo'lgan munosabati, Vataniga sadoqati, halollik, adolat, kamtarlik va mehnatsevarlik kabi fazilatlar tushuniladi. Boshlang'ich sinflarda bu jarayon shunchaki qoidalar yig'indisini o'rgatish emas, balki bolaning qalbi va ongiga ushbu fazilatlarni hayotiy ehtiyoj sifatida singdirishni anglatadi.

Tarbiyaviy jarayonning o'ziga xosligi. Bu yoshdagi bolalarda taqlid qilish xususiyati kuchli bo'lganligi sababli, o'qituvchining shaxsiy namunasi eng asosiy tarbiya vositasi bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchining har bir harakati, muloqot madaniyati va adolati o'quvchi uchun tirik darslikdir. Bundan tashqari, ma'naviy-axloqiy sifatlarning barcha fanlar tarkibiga integratsiya qilingan holda berilishi lozim. Masalan, "Ona tili va o'qish savodxonligi" darslarida xalq og'zaki ijodi namunalari, maqollar va ertaklar orqali bolada yaxshilik va yomonlikni farqlash ko'nikmasi hosil qilinadi.

Innovatsion yondashuvlar. Bugungi kunda ma'naviy tarbiyani tashkil etishda an'anaviy suhbatlardan tashqari, interfaol metodlardan foydalanish yuqori samara bermoqda. "Vaziyatli o'yinlar", "Axloqiy klyaster" va "Insoniy fazilatlar piramidasi" kabi usullar orqali o'quvchilar o'zlarini turli ijtimoiy rollarda sinab ko'radilar. Bu ularga muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va o'z g'alar his-tuyg'ularini tushunish (empatiya) imkonini beradi.

Oila va maktab hamkorligi. Bolaning axloqiy qiyofasini shakllantirishda oilaviy muhitning o'rni beqiyos. Maktabda berilgan nazariy o'gitlar oiladagi amaliy

xatti-harakatlar bilan mustahkamlanmasa, tarbiya jarayoni uzilishga uchraydi. Shu sababli, ota-onalar bilan muntazam hamkorlik qilish, ularga farzand tarbiyasida xalq pedagogikasi an'analaridan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar berish muhim ahamiyatga ega.

Bu usullar bolalarning fikrlash qobiliyatini oshirib ularning to'g'ri xulq-atvoriga yo'naltiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida manaviy axloqiy sifatlar aynan shu davrda shakllanadi. Bolalarni halol mexribon hurmatli va mas'uliyatli qilib tarbiyalashda o'qituvchi va ota-onaning roli juda katta. Bolaga to'g'ri tarbiya berilsa bola yaxshi inson bo'lib voyaga yetadi, va jamiyatga foydasi tegadigan inson bo'lib yetishadi.

Xulosa qilib aytganda boshlang'ich sinflarda manaviy axloqiy sifatlarni shakllantirish bolalarning kelajakdagi shaxsiy muvaffaqiyatlari uchun poydevor bo'ladi. O'qituvchilar va ota-onalar birgalikda bolalarni axloqiy qadriyatlar bilan tarbiyalash orqali ularning shaxsiyatini to'g'ri yo'naltirish mumkin. Ma'naviyati boy, axloqi pokiza bo'lgan o'quvchi kelajakda nafaqat bilimli mutaxassis, balki o'z vatani uchun mas'uliyatni his qiladigan faol fuqaro bo'lib yetishadi. Bu jarayon o'qituvchidan yuksak pedagogik mahorat, sabr-toqat va o'quvchi shaxsiga nisbatan cheksiz hurmatni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Abdurahmonov SH (2018) bolalarda axloqiy fazilatlarni shakllantirish.

Karimov T(2017)Bolalarda axloqiy fazilatlarni shakllantirish.

Islomov F(2019) Ota-ona va maktabning hamkorlik tarbiyasi.

Aliyev R(2020) Boshlang'ich sinfdan manaviy tarbiya.